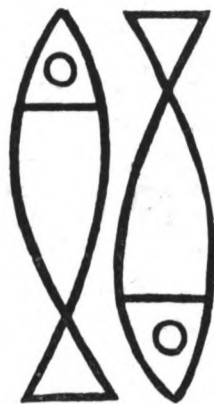

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

Vaders en kinderen . . . en God

(1) om de harten der vaders te keren tot de kinderen.

Lukas 1:17

Van een botsing der generaties is blijkbaar in deze tijd niet voor het eerst sprake. Kennelijk leefde ook de priester Zacharias in een periode waarin vaders en kinderen van elkaar vervreemd waren. Dat is immers juist één van de typerende trekken van de zoon, die hij en zijn vrouw verwachten mogen, dat die de harten van de vaders weer zal omkeren naar de kinderen toe.

Een duidelijke zinspelning is dat trouwens op het woord van de profeet Maleachi, het laatste woord van het Oude Testament: Hij zal het hart der vaders terugvoeren tot de kinderen en het hart der kinderen tot hun vaders. Kennelijk leefde ook Maleachi dus in zo'n tijd van vervreemding tussen de generaties. En misschien moeten we het wel zo zeggen: dat heel die tijd tussen ballingschap en het begin van onze christelijke jaartelling zich gekenmerkt heeft door een scherpe conflictsituatie tussen de oude garde en het opkomend geslacht. Het was er de tijd ook wel naar.

Een tijd immers — en dat is het typische voor dergelijke perioden — van geestelijke malaise, een tijd waarin de vraag zich niet meer terugdringen laat, of de oude boedel niet failliet is.

Na de ballingschap was er eerst een geweldige opleving geweest. God had een keer gebracht in het lot van Israël, door een rest terug te brengen naar het eigen land. Een nieuwe zekerheid groeide, de zekerheid dat nu een nieuwe gouden eeuw zou aanbreken. De tempel, het huis van God, zou weer worden gebouwd, en onder het herstelde koningschap zou Israël weer tot grootheid komen.

Maar van die grootheid komt niets terecht. Het koningschap krijgt in Israël geen kans meer: na die ene, die een tijd lang een leidende positie had, Zerubbabel, blijkt het geslacht van David uitgerangeerd te zijn. De tempel wordt eigenlijk nooit meer dan een tempeltje. En alles is even armoedig en onbetekenend. De oude dromen worden niet waar.

In zo'n tijd sterven de idealen. In zo'n tijd sterft het geloof in God. Het vaste vertrouwen op de beloften van God. De blijdschap over het heil van God. Als de wereld even ellendig blijft en uitzichtloos, dan sterft het geloof. Dan is het er misschien nog wel, maar dan is het toch niet meer dan een geloof waaruit het leven verdwenen is.

Dan zijn er aan de ene kant de mensen die praktisch God, de levende God, de rug toe keren. Ze gaan nog wel naar de tempel, in Israël. Maar in het gewone, dagelijkse leven is hoe langer hoe minder van God te merken. Ze gaan ook met de ellebogen werken om vooruit te komen. Ze vertrappen de zwakken. Ze worden goede vriendjes met Israëls vijanden, want dat is voordeliger. Er groeien weer de sociale tegenstellingen. En het leven wordt verteerd door onrecht en uitbuiting, door geweld en gemeenheid.

Ze gaan naar de tempel, ze brengen hun offers. Maar hun leven vloekt er mee. En op de duur nemen ze het ook met de tempel en met de offers niet meer zo nauw. En met God ook niet meer. Want ze worden wereldwijs. Ze krijgen oog voor de waarde van de heidense godsdiensten. Ze vinden cultuur belangrijker dan vroomheid. En ze staan open meer voor de nieuwere inzichten dan voor het Woord van God.

Natuurlijk zijn er ook de anderen. Die, hoe meer ze geconfronteerd worden met de moderne levensinstelling van hun broeders, des te krampachtiger zich vastbijten in alles wat door de vaders is overgeleverd. Ze houden vast aan de tradities, want daarin ligt de redding van Israël verankerd. Israël, dat dan toch maar het volk van God is, dat door God dan toch maar uit de ballingschap is gered. En dat niet anders te doen heeft dan de verworvenheden van het verleden te verdedigen tegen alle aanvallen die er op worden gedaan. En dus zoeken ze hun kracht in de bewaring van het toevertrouwde pand. Maar ze zijn meer met dat pand bezig dan met de God, die het hun had toevertrouwd, de levende God. En zo maken ze ook van dat pand een carica-

tuur, een netwerk van bepalingen en tradities en waarheden, waarachter het eigenlijke gezicht van God volkomen schuil gaat.

En de jeugd? De nieuwe generatie? Die kijkt hoe langer hoe meer door die maskerade heen. Ze ontdekken de leegheid van de godsdienstige vormen, waaraan hun ouders nog vasthouden, maar die in hun leven niets meer te betekenen hebben. Ze vinden een geloof dat zo gemakkelijk wordt aangepast aan de eisen van de praktijk en de moderne inzichten maar waardeloos. Ze gruwen van het harnas waarin hun leven in de naam van God gewrongen wordt. Ze zien de wereld, waarin ze door hun ouders gezet zijn, en ze walgen ervan. En ze schoppen tegen die wereld aan. Ze schoppen tegen de godsdienst aan. Ze schoppen tegen hun ouders aan. Want al die hoogdravende, vrome, ouderwetse of kwasi-moderne leuzen zeggen hun niets meer. Ze komen er tegen in opstand. En dus gooiden ze het geloof der vaders overboord. En ze gaan op hun manier de wereld te lijf: fel, radicaal, gewelddadig.

Natuurlijk begrijpen de ouderen niets meer van zo'n jeugd. Hun manier van leven, — die vinden ze vanzelfsprekend. Zo hoort het. En de opstand daartegen, het felle verzet daartegen, is hun volkomen vreemd. De waarden die zij verdedigen, de normen waarnaar zij leven, dat zijn geen dingen om zomaar overboord te gooien. Met die normen vallen de grondslagen van de maatschappij. Of — zoals anderen het zeggen — de grondslagen van het volk Gods.

En zo ontgroeien ze aan elkaar, de verschillende generaties. Zo onttrekken ze hun hart aan elkaar. Want aan iets dat zó vreemd is, geef je je hart niet meer. Aan mensen, die zó vreemd doen, zo tegen alles in, tegen de oude normen in, of tegen een leefbare wereld in, aan zulke mensen, al zijn dat dan je eigen kinderen of je eigen ouders, geef je je hart toch niet meer. En als je je hart niet meer aan elkaar geeft, als je elkaar niet meer zoekt, als het je niet meer om elkaar begonnen is, waar blijf je dan? Dan blijf je nergens. Dan kom je vierkant tegenover elkaar te staan, opstandig, wrevelig, ongeduldig, vol afweer en verzet.

J. Keuning - Nijmegen

ASJER LO MIZZARAKA HOE:

Doch niet van uw nageslacht is

In Genesis 17:12 vlg. zegt God tot Abraham, dat wie acht dagen oud is in zijn huis door hem besneden moet worden. God zegt letterlijk: Wie acht dagen oud is, zal bij u besneden worden, al wat mannelijk is in uw geslachten: zowel wie in uw huis geboren is, als wie van enigen vreemdeling voor geld gekocht is, **doch niet van uw nageslacht is**. De vetgedrukte woorden hebben we in de oorspronkelijke hebreeuwse woorden als titel boven dit artikel geplaatst. Ze spelen een belangrijke rol bij het beantwoorden van de vraag of geadopteerde kinderen behoren gedoopt te worden. De reden van dit artikel is, dat de generale synode van Hoogeveen een besluit in deze zaak nam. Het is misschien wel het diepst ingrijpende besluit, dat deze synode nam, omdat het de Schrift zelf en de leer van de heilige doop raakt. Aan de strijd rond de leer van de heilige doop hebben wij als vrijgemaakte kerken ons ontstaan te danken. Daarom is het van grote betekenis wat onze kerken door haar generale synode op dit punt uitspreken.

De zaak van de doop van geadopteerde kinderen is in onze kerken een lijdensgeschiedenis. Daarin staat ze met meer zaken op één lijn. Het schijnt nu echter, dat er een knoop is doorgehakt. We zullen in dit artikel zien of dit terecht is gebeurd. De zaak kwam het eerst in zijn volle gewicht aan de orde op de synode van Rotterdam-Delfshaven (1964). Ik

Zij bestond uit ds. C. J. Breen, ds. Van Houdt en ds. P. Lok. De broeders kwamen met een meerderheidsrapport (Breen-Van Houdt) en een minderheidsrapport (P. Lok). In de zitting van woensdag 5 februari nam de synode met 18 tegen 12 stemmen en 2 onthoudingen het volgende besluit:

A. dat in de door de P.S. van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg 1964 aangevoerde Schriftplaatsen t.w. Gen. 17:10; Exod. 12:43-49; Hand. 2:39; 1 Kor. 7:14 niet van een adoptie wordt gesproken zoals deze in het Burgerlijk Wetboek art. 344 onder L. is geregeld, zodat deze Schriftplaatsen zonder meer geen grond kunnen zijn voor het bedienen van de Heilige Doop aan hen die niet in het verbond geboren zijn;

B. dat met name het beroep op Gen. 17:10-14 ten gunste van de bediening van de Heilige Doop aan geadopteerde kinderen niet opgaat, omdat de slaven die wél in het verbond waren opgenomen, doch van de erfenis waren uitgesloten nadrukkelijk door de Schrift onderscheiden worden van Izaak de lijfelijke zoon van Abraham als zijn erfgenaam — Gen. 15:4; 17:7 en 8;

C. dat het Nieuwe Testament in Hand.

den om in afwijking van een uitspraak van de synode van Dordrecht 1618/1619 uit te spreken dat de door gelovigen wettig geadopteerde kinderen behoren gedoopt te worden.

Het lijkt mij goed dat dit besluit thans in publieke bespreking komt. Wat is de strekking van dit besluit? Iedere kerkeraad en iedere dienaar des Woords kan er ieder ogenblik mee te maken krijgen. Het adopteren van kinderen staat voor de wet open en ook in onze kerken zijn er voortdurend ouders, die er gebruik van maken. Ieder kent ze wel uit zijn eigen omgeving. In vele kerken is door kerkeraden de doop voor deze kinderen toegestaan. Mij zijn verschillende gevallen bekend. Wat dat betreft was er een groeiende communis opinio. Ik weet van een geval, waarin de kerkeraad tot de doop besloot op basis van de argumentatie van het deputatenrapport van 1967. Een van de meest brandende vragen, die dit besluit oproept is deze: is op basis van **dit** besluit de doop van geadopteerde kinderen, voorzover die tot nu toe bediend is, nog wel geldig? Moeten de kerkeraden worden opgewekt deze kinderen later, als ze geloofsbelijdenis doen, over te dopen? Ik schreef boven al: dit is misschien het meest ingrijpende besluit, dat Hoogeveen heeft genomen. Daarbij dacht ik o.m. aan een facet als dit. Om ons enigszins in de materie te oriënteren, wil ik enkele belangrijke punten, die in het debat over deze zaak aan

OVER DE DOOP VAN GEADOPTEEERDE KINDEREN

bracht zelf op die synode er een rapport over uit. Omdat er toen geen eenstemmigheid was, besloot de synode deputaten voor deze zaak te benoemen: Ds. I. de Wolff, ds. J. R. Wiskerke en ondergetekende. Wij schreven een rapport voor de synode van Amersfoort-West (1967). Het werd aan alle kerken toegezonden en is zelfs opgenomen in de Acta van Amersfoort-West (blz. 373-387). Zelf nam ik in dat rapport het historisch-dogmatische deel voor mijn rekening, ds. Wiskerke het exegetische deel. Wij adviseerden gemeenschappelijk vóór. In Amersfoort-West was er weer geen eenstemmigheid. Ik had persoonlijk het genoegen ons rapport tegen de ingebrachte bedenkingen op deze synode te verdedigen.¹⁾ Er was buitendien een uitstekend commissoriaal rapport van de hand van ds. E. Teunis, die ook vóór adviseerde. Ds. Van Houdt en ds. Van Herksen brachten een tegen-rapport in het veld. Amersfoort-West besloot de zaak opnieuw commissoriaal te maken. Als deputaten werden benoemd ds. Van Houdt, prof. J. Kamphuis, drs. J. P. Lettinga, prof. H. J. Schilder en drs. E. Teunis. Deputaten zonden geen rapport in bij de synode van Hoogeveen. Ze waren niet gereed gekomen. Dat is niet te verwonderen: Hoogeveen was een vervroegde synode met het oog op een hoogleraarsbenoeming. Er is intussen wel wat meer geschied dan het benoemen van een hoogleraar. Staande de synode besloot deze meeste vergadering echter opnieuw een commissie te benoemen, die haar van advies moest dienen.

¹⁾ Zie uitvoerig verslag van wat ik zei: Ned. Dagblad van 27 oktober 1967.

2:38 en 39 leert, dat de in de Heilige Doop betekende en verzegelde verbondsbelofte toekomt aan de gelovigen en hun kinderen en aan degenen, die verre zijn, zovelen als er de HERE toe roepen zal, gelijk b.v. Onesimus, hoewel hij slaaf van de gelovige Filemon was, eerst nadat de HERE door de dienst van Paulus hem er toe geroepen had, broeder wordt genoemd — Filemon: 10 en 16a; vgl. ook Gal. 3:28;

D. dat het beroep van de P.S. Zeeland, Noord-Brabant en Limburg 1964 op de belijdenis der kerk ten aanzien van het ambt der overheden — art. 36 N.G.B.; vgl. Rom. 13:1-7 niet opgaat, omdat de wettige overheid wél te adopteren kinderen tot kinderen van adoptie-ouders kan verklaren, maar niet tot hun nageslacht kan maken, zodat ten eerste deze kinderen het nageslacht zijn en blijven van ouders die hen voortbrachten, aan wie — zo deze niet tot het verbond behoorden — geen beloften gegeven waren voor hen en voor hun nageslacht.

Ten tweede: deze kinderen en hun ouders — wanneer de mogelijkheid van herstel aanwezig is — gebonden blijven aan de roeping, die de Here in het 5e gebod tot hen doet uitgaan."

Op grond van deze overwegingen besloot de synode niet te voldoen aan het uit 1964 daterende verzoek van de P.S. van het Zui-

de orde komen, releveren en daarna op de materie van het besluit ingaan. Mijn bedoeling is niet in een artikel als dit de zaak in zijn volle omvang te bespreken. Dat vereist een bredere verhandeling. Ik maak hier en daar gebruik van het eerder genoemde deputatenrapport.

1. Dordrecht 1618/1619

Een belangrijke rol in het debat speelt het besluit van de Dordtse synode inzake de doop van heidenkinderen. Het had de volgende achtergrond. Op vrijdag 30 november 1618 legden de afgevaardigden van Noord-Holland aan de synode de volgende quaestio voor:

„Oftmen de kinderen der Heydenen, in Oost-Indien sal mogen dopen, die teene-mael overgegaen syn, in de familie der christenen, ende die een Christen hebben, die belouet, deseluije in de Christelicke religie op te voeden”.

Er was haast met de zaak. De schepen, die de post naar Oost-Indië moesten meenemen, lagen zeilree. Het wachten was op een gunstige wind. De synode moest de zaak zo mogelijk afdoen vóór de schepen zee kozen. De Noordhollanders hadden met de zaak te maken, omdat de classis Amsterdam de Oost-Indische zaken behartigde. De quaestio was geboren uit een vraag, die ds. Adriaan Hulsebos reeds in 1617 uit Batavia (Jacatra) naar patria had opgezonden. De kerkelijke molens maalden ook toen langzaam. Pas in november 1618 besloot de kerkeraad van Amster-

dam de vraag, een beetje toegespitst, aan de synode voor te leggen. Het is opvallend, dat de officiële Acta van Dordrecht ons niets over de debatten bij de behandeling van die vraag melden. Ze bevatten alleen het besluit. Toch weten we er wel wat van. Dr. Kaajan deelt er in zijn studie over de Pro-acta van Dordt een en ander over mee. Volgens de officiële Acta hield de synode zich met de zaak bezig op vrijdag 30 november, zaterdag 1 en maandag 3 december. In de Acta van de negentiende zitting (3 december) staat het besluit. Kaajan, die zich op onuitgegeven bronnen beroept, zegt dat het officiële besluit viel op 5 december. Daarin staat dat met algemene stemmen besloten werd, dat kinderen die reeds op hun jaren waren gekomen, eerst in de christelijke religie moesten worden onderwezen, en pas daarna gedoopt. Ten aanzien van de jonge kinderen deed de synode de volgende uitspraak:

„Van der kinderen ook der Heidenen, dewelke, of vanwege de jonkheid of gebrek van de spraak te verstaan, niet hebben kunnen onderwezen worden van de Christenen, hoewel ze door aanneming zouden mogen ingelijfd worden in de familiën der Christenen, is ook geoordeeld geweest met de meeste stemmen, dat ze niet behoren gedoopt te worden, eer zij tot die jaren gekomen zijn, dat zij in de eerste beginselen der Christelijke religie naar hun begrip kunnen onderwezen worden en zulks ook metterdaad geschied is. En dat ook bewaare getuigen beloven naarstigheid te doen, dat zij derzelven in 't Christelijk geloof verder en nader onderwijzen zullen, en niet zullen toelaten, zoveel in hen is, dat zij van de familiën of gemeenschap der Christenen wederom vervreemd zullen worden”.

Het staat zo onopvallend midden in het besluit: is ook geoordeeld geweest met de meeste stemmen. Daaruit blijkt, dat er over dit besluit heel wat te doen is geweest. Men nam de zeer uiteenlopende adviezen van binnen- en buitenlandse afgevaardigden en theologen niet in de officiële Acta op. Ze werden wel opgelegd in het archief van de synode. Zodoende was Kaajan in staat ze te publiceren. Het is opvallend hoe de discussies zich rond dezelfde knelpunten als tegenwoordig bewogen. We resumeren: vóór de doop van geadopteerde heidenkinderen pleitten de Engelsen, Hessen, Bremers, de professoren, de Friezen en de Walen. Zij voerden in hoofdzaak de volgende argumenten aan: 1. Deze kinderen moeten als leden van het christelijk huisgezin gedoopt worden; 2. Abraham besneet niet alleen zijn zoons maar ook de in zijn huis geborenen en de gekochten met geld, Genesis 17; 3. Gods voorzienigheid leidde tot het opnemen van deze kinderen in de gezinnen der christenen; 4. Zij staan op één lijn met vondelingen, die in het algemeen ook gedoopt worden; 5. Ook kinderen van ketters worden gedoopt; 6. Indien zij niet gedoopt worden, leven zij tot aanstoot in de gezinnen der christenen; 7. Onder het O.T. werden proselyten (jodengenoten) gedoopt. Hoeveel te meer onder het N.T.

Tegen adviseerden de Zwitsers, de afgevaardigden van de Paltz en van Embden, de Geldersen, de Zuidhollanders, de Overijsselaars, de Groningers en de Drenten. Zij noemden in hun adviezen de volgende argumenten: 1. Christus spreekt in het doopbevel van Mat. theus 28 eerst van onderwijzen daarna van dopen; 2. De kinderen van heidenen zijn onrein, zij zijn geen bondgenoten; 3. Abraham besneet zijn slaven, Gen. 17. Maar dat waren ongetwijfeld in God gelovende slaven; 4. De kinderen van heidense ouders zijn onrein, 1 Cor. 7:14; 5. Indien deze kinderen tot het getal der verkorenen behoren, is uitstel van de doop voor hen niet schadelijk (de Zwitsers); 6. Het dopen van deze kinderen werkt de roomse opvatting, dat de doop ex opere operato werkt, in de hand; 7. Adoptie in een christelijk gezin betekent nog geen adoptie door God; 8. Mozes werd door de adoptie vanwege Farao's dochter geen heiden, het omgekeerde is ook niet het geval; 9. Verschillende Schriftplaatsen werden met verschillende argumenten aangevoerd als Ezechiël 16:20 en 21 (alleen kinderen van bondgenoten worden kinderen Gods genoemd); Ef. 2 (zij zijn vreemd aan het verbond); Hand.

R. H. Bremmer - Enschede

16:15 en Genesis 17 (de besnijdenis kon Abraham alleen toepassen op gelovigen en hun zaad).

Hoe kwam het, dat de Dordtse vaders niet tot overeenstemming kwamen? Kaajan laat ons daarover in zijn studie niet in het onzekere. Er zat een luchtje aan de zaak. Enkele voorstemmers maakten nl. beperkende bepalingen. De Zeeuwen stemden vóór, maar eisten van de adopterende ouders „een plechtige en openbare belofte”, dat ze deze kinderen nooit meer in het heidendom zouden laten terugkeren. De Friezen waren vóór, mits de ouders niet zouden toelaten dat zij door „verkoop of weggagen in de macht der heidenen terugkwamen”. Wolfgang Mayer, de Zwitserse burgemeester van Basel, schreef naar huis: „Diese Frage haben die van Amsterdam auf die bahn gebracht, als welche so wohl daheimen als in India der Indianer Kinder in ihre Häusernehmen und selbige auffziehen, damit sie harnach Dolmetschen an ihnen haben und sich ihrer hilff gebrauchen können”.³⁾ Ongetwijfeld speelde deze zaak op de achtergrond een rol. In de officiële Acta staat onder de zitting van zaterdag 1 december 1618: „De Indische vraag van 't doopen der Heidensche jonge kinderen hebben de Noord-Hollandsche Broeders wijdloopiger verklaard, te weten, dat die jonge kinderen waarvan quaestie was, gemeenlijk nu tot eenigen ouderdom waren gekomen, en niet van de Christenen tot kinderen aangenomen, maar alleenlijk in hunne huisgezinnen voor slaven gerekend en dat zij ze menigmaal tegen dank der ouders, ontnamen en kochten; en dat zij wederom somwijlen van de huisgezinnen der Christenen kwamen te vervreemden, en wederom in de macht der Heidenen geraken”.

Het is mij onbegrijpelijk dat in de debatten op de synode van Hoogeveen, voorzover ik uit de verslagen kon nagaan — en die zijn in deze zaak uitvoerig en duidelijk — dit punt uit de Acta van Dordrecht niet naar voren is gebracht. Het wordt door hetgeen Kaajan uit de brief van de Bazeler burgemeester naar voren brengt, nog bevestigd. In Dordrecht was ter dege bekend waarom het bij de vraag uit Jacatra ging. Kaajan vermeldt nog, dat slavenhandel en slavenbezit in de Indische archipel bij de Hollanders in die tijd heel gewoon was. Ds. Johan de Praet van Ambon was een bekend slavenhandelaar. Sommige afgevaardigden wezen er dan ook op, dat het dopen van deze kinderen ergerissen kon teweeg brengen, omdat zij ieder ogenblik weer in het heidendom konden terugvallen door verkoop of weglopen.

Bij het officiële besluit in de Acta worden geen argumenten genoemd. Terecht heeft prof. Kamphuis tijdens het debat te Hoogeveen er op gewezen, dat het besluit niet met redenen omkleed is. Men kan het derhalve niet als een leeruitspraak aanmerken, waaraan wij gebonden zouden zijn. Het is een praktische richtlijn, vastgesteld in enkele dagen tijds. Natuurlijk hadden de Dordtse vaders er wel argumenten voor. Die staan in de Acta Contracta, waaraan wij echter niet kerkelijk gebonden zijn. Ze waren: de kinderen zijn geboren uit heidense ouders; zij staan als onreinen buiten het verbond. Zij hebben derhalve geen deel aan de beloften. Christus heeft de apostelen bevolen eerst te onderwij-

³⁾ H. Kaajan, *De Pro-Acta der Dordtsche Synode*, 1914, blz. 249, noot 1.

zen en daarna te dopen. De oude apostolische kerk heeft zich daaraan gehouden blijkens de praktijk der catechumenen. Vooral 1 Cor. 7:14 speelde in alle adviezen en overwegingen een rol.

Het Dordtse advies zag op heidenkinderen. Dat mag men bij de beoordeling van dit advies niet uit het oog verliezen. Het zag bovendien op heidenkinderen die ieder ogenblik weer uit de hen adopterende gezinnen konden verdwijnen. Wagenaar merkt zeer ter sneede op „Straks gingen zij misschien uit het fort naar de kampong terug”.⁴⁾ Het is bovendien opmerkelijk, dat de Noordhollanders zelf de kwalijke praktijk van de landgenoten in de Oost zo sterk naar voren brachten in de zitting van 1 december. Het is duidelijk, dat zij van de synode een steuntje in de rug wilden tegenover Jacatra als zij in negatieve zin adviseerden. Nu, dat hebben zij dan ook gekregen. Zelfs de remonstranten, die in die zittingen nog ter synode waren, stemden vóór het afwijzend advies. Daar komt nog iets bij. De praktijk van het massaal dopen door roomse missionarissen in de Oost was hier te lande bekend. Kaajan schrijft naar aanleiding van het besluit: „Zoo hield men wel een massale „beking” tegen”.⁴⁾

Natuurlijk speelde het Dordtse besluit in de latere praktijk hier te lande een rol. Toch is het opmerkelijk, dat de theologen als zij over deze zaak schrijven, een tamelijk vrij standpunt tegenover Dordrecht op dit punt innamen. Neem de Synopsis, het bekende leerboek van de gereformeerde theologie na Dordrecht. In de disputatie over de doop worden van de bediening van de doop uitgesloten de kinderen van heidenen, mohamedanen en joden, welke de Heilige Geest zelf onrein acht, 1 Cor. 7:14. Zij worden als buitenstaanders aan het oordeel Gods overgelaten, 1 Cor. 5:12, 13. „Tenzij”, gaat het leerboek echter verder, „zij wellicht door wettige adoptie of door rechtvaardige (!) dienstbaarheid (weer verzet tegen de slavenpraktijk) berustend op behoorlijke overeenkomst aan de gezinnen van gelovigen als eigen kinderen zijn toegeschreven en ingevoegd. Immers in dit geval dopen vele gereformeerde kerken hen, omdat zij oordelen dat deze kinderen door God in de gemeenschap van het verbond door deze overeenkomst worden opgenomen. Dit staat in Gen. 17:12 en 13 hetwelk in de oude kerk buiten elke controverse was...”.⁵⁾ Dat was in 1625 kort na Dordt. Wel een bewijs dat men de uitspraak inzake de doop van heidenkinderen niet als een strakke leeruitspraak opvatte. Bij de latere theologen vindt men soms de lijn van Dordt zoals bij Voetius en a Brakel, soms een mildere lijn b.v. bij De Moor in zijn bekende Commentaar op a Marck.⁶⁾

2. De praktijk in de Gereformeerde Kerken na 1892

Adoptie was wettelijk in ons land voor 1956 niet mogelijk. Wel kwam het van tijd tot tijd voor, dat gereformeerde ouders wezen of verstoten kinderen in hun gezinnen opnemen als waren het hun eigen kinderen. Ieder zal wel zulke gevallen uit zijn eigen omgeving kennen. Onder de toen vigerende wettelijke bepalingen kon één van de pleegouders tot voogd worden benoemd. Het was in bepaalde gevallen — met name van kinderbescherming — voor de natuurlijke ouders ook vrijwel onmogelijk zulke kinderen van pleegouders terug te eisen. Men noemde dat destijds vaak het „aannemen” van kinderen. Hoe werd met zulke kinderen gehandeld? In de „Kerkelijke Adviezen” bespreekt F. L. Rutgers, die voor de kerkrechtelijke praktijk in de verenigde kerken normatief moet worden geacht, vrij breed zulk een geval. Daaruit blijkt dat hij de lijn van Voetius en a Brakel aanhield. Hij antwoordde op een desbetreffende vraag: „Voor de toelating van een kind tot de H. Doop moet een kerkeraad genoegzaam overtuigd zijn van twee dingen:

³⁾ L. H. Wagenaar, *Van strijd en overwinning*, 1909, blz. 339.

⁴⁾ H. Kaajan, *De groote Synode van Dordrecht in 1618-1619*, z.j., blz. 989.

⁵⁾ *Synopsis purioris theologiae*, ed. Bavinck, blz. 500-501.

⁶⁾ Voor de citaten van Voetius, a Brakel, en De Moor zie de vindplaatsen in mijn deputaten-rapport in de Acta A'foort-West.

⁷⁾ F. L. Rutgers, *Kerkelijke adviezen II*, 1922, blz. 30.

1. dat het kind te beschouwen is als het „zaad der kerk” en dus als een „kind des verbonds”; en 2. dat er voldoende waarborg is voor de opvoeding van het kind als lid der Gereformeerde Kerk. Waar die twee dingen aanwezig zijn, heeft het kind recht op de Doop, zoodat geen Gereformeerde kerkeraad die zou mogen weigeren. Maar waar ten aanzien van die twee dingen, of van één van beiden, alleszins reden is tot onzekerheid of zelfs tot zekerheid van het tegendeel, moet met de Doopsbediening gewacht worden totdat het kind in staat is, op eigen geloofsbelijdenis tot de kerkelijke gemeenschap te worden toegelaten.⁷⁾ Men lette vooral op de laatste woorden. Zolang het kind nog geen belijdenis gedaan had, werd het buiten de gemeenschap der kerk gesloten. H. Bouwman en Joh. Jansen oordeelden in dezelfde zin.

Natuurlijk lag aan dit standpunt een theologisch-exegetische visie ten grondslag. Het was die van de Kuyperiaanse veronderstelde wedergeboorte-theologie. De wortels daarvan zijn al bij Voetius te vinden. Men kan de dogmatische verdediging van deze onderstellingsleer al vinden in het bekende „Hamabdil” van H. H. Kuyper uit 1907. In 1930 heeft deze Kuyper dat nog eens breedvoerig verdedigd in een artikelenreeks in „De Heraut”. Toen had de Christian Reformed Church of North America dit standpunt verlaten en Kuyper nam dit de broeders van de overkant van de oceaan bijzonder kwalijk. Men moet zeggen dat Kuyper zijn standpunt grandioos verdedigde. Hij stelde zich in veel opzichten achter de ruime doopspraktijk, die de eerste nationale synoden in ons land vóór Dordt hadden verdedigd. Vondelingen, kinderen van hoereerders en papisten, van afgesnedenen wilde Kuyper wel tot de doop toelaten. Het zijn immers kinderen van het verbond. Onvermurwbaar was hij ten aanzien van de doop voor geadopteerde kinderen, wier afkomst niet bekend was of die niet uit gelovige ouders waren geboren. Op dat punt hield hij onverbiddelijk vast aan het standpunt dat hij reeds in 1907 in „Hamabdil” had ingenomen. Zijn voornaamste argument was, dat Gods bevel uit Genesis 17 om Abrahams slaven te besnijden, zowel de ingeborenen uit zijn huis als de gekochten met geld, niet rechtvaardigde geadopteerde kinderen van ongelovige vaders en moeders te dopen. In de eerste plaats gold voor Abraham het eigendomsrecht en dat is thans vervallen. Vervolgens betrof het hier volgens Kuyper gelovige slagen. Kuyper achtte het „ondenkbaar” dat ze heidenen waren. Abraham „moet hen onderwezen hebben in de kennis van den waren God, dien hij zelf diende en vereerde”. Afgodendienst „zou Abraham in zijn huis zelfs niet geduld hebben”. De Amerikanen beriepen zich op het dopen door Cornelius van zijn „huis”, Hand. 10 : 48. Maar Kuyper wees er op, dat er tevoren stond dat de Heilige Geest op hen gevallen was. Verder noemde Kuyper allerlei Schriftplaatsen, die in de debatten op de Dordtse synode al een rol hadden gespeeld. Hij wees op Ef. 2; Rom. 11 : 26 en 1 Cor. 7 : 15. Hij wilde één uitzondering maken (die had hij trouwens in „Hamabdil” ook al gemaakt): onder gelovig zaad is niet slechts de eerste generatie maar ook de tweede te verstaan. „Op grond der belofte, dat God de God niet alleen van ons zaad, maar ook van ons zaadsaad zijn wil, kunnen ook kinderen gedoopt worden, wier grootouders geloovig waren, al zijn de ouders afgeweken van Gods verbond”.⁸⁾ Reeds eerder had Kuyper zich daarvoor beroepen op Jesaja 49 : 21, waar de Here zegt dat Hij zijn Geest niet zal doen wijken van ons zaad noch van de mond van het zaad van ons zaad.⁹⁾

Alles overziende kunnen wij concluderen:

1. De uitspraak van Dordrecht was geen bindende leeruitspraak voor alle tijden, maar een praktisch richtsnoer in een concrete situatie: de vraag uit Jacatra.
2. Bovendien nam de synode van Dordrecht geen Schriftargumenten of andere dogmatische argumenten in haar uitspraak op.
3. In de oude Gereformeerde Kerk werd de uitspraak van Dordt door de theologen van naam niet als een bindende uitspraak gehanteerd.

⁸⁾ H. H. Kuyper, *De Heraut*, no. 2778 (19-4-1931).

⁹⁾ *Hamabdil*, 1907, blz. 47.

4. De verenigde kerken sloten zich in de kerkrechtelijke praktijk aan bij de lijn van Voetius en á Brakel. Dat hing samen met de toen vigerende veronderstelde wedergeboorteleer, die het „geheiligd in Christus” uit de derde doopvraag in feite opvatte als verondersteld-verkoren. Uitzonderingen waren immers te verwaarlozen. We komen hier bij het exegetisch deel nog op terug.

Tijdens de debatten te Hoogeveen vermaande ds. Breen professor Kamphuis de uitspraak van Dordrecht voor vast en bondig te houden. Ze was immers met de meeste stemmen genomen. Aangezien het hier echter niet gaat om een bindende leeruitspraak van Dordrecht heeft o.i. dat vermaan geen kracht. Evenmin bindt de uitspraak van Dordrecht de kerkeraden in het beoordelen van de vraag of geadopteerde kinderen van kerkleden tot de heilige doop kunnen worden toegelaten. We hebben bij de huidige adoptie-wetgeving immers te maken met een geheel andere situatie dan waarin Dordrecht zijn advies gaf. Geadopteerde kinderen zijn geen kinderslaafjes, die ieder ogenblik van het fort naar de kampong kunnen verhuizen.

3. De adoptiewet van 1956

Wat is nl. de situatie? Adoptie is iets anders dan een pleegkind in zijn gezin opnemen. Het is voor Nederland een geheel nieuwe situatie. Adoptie was tijdens het Koninkrijk der Nederlanden tot voor enkele jaren alleen mogelijk van 1810 tot 1838 toen de Code Civil van Napoleon hier gold. De publieke opinie in ons land was voor adoptie vroeger bepaald ongunstig. Door de oorlog werd dat anders. Er kwamen tal van oorlogspleegkinderen en het gevolg was dat in 1956 een wetsvoorstel werd aangenomen, waardoor het mogelijk werd kinderen wettelijk te adopteren.

Adoptie in de zin der wet betekent, dat de geadopteerde de staat van wettig kind verkrijgt ten opzichte van zijn adoptie-ouders. De burgerlijke betrekkingen tussen de geadopteerde en zijn bloed- en aanverwanten in de opgaande linie en de zijlinie houden door adoptie op te bestaan. Deze adoptie wordt door de bevoegde rechter alleen toegelaten, indien de verbreking van de banden met de natuurlijke ouders en de bevestiging van de banden met de adoptie-ouders in het kennelijk belang van het kind is. Het is in wezen een zaak van kindbescherming. Ze geschiedt niet lichtvaardig: het kind moet reeds minstens drie jaar door de adoptanten zijn verzorgd, één van de ouders moet voogd van het kind zijn.

In het oorspronkelijk wetsvoorstel was adoptie onherroepelijk. De behandeling ervan in de Tweede Kamer bracht het element van herroeping in de wet. Ze kan alleen geschieden op verzoek van de geadopteerde zelf, niet eerder dan twee jaar en niet later dan drie jaar na de dag waarop de geadopteerde meerderjarig is geworden. De rechter kan het verzoek tot herroeping alleen toewijzen, indien herroeping in het kennelijk belang van het kind is. Hij moet van de redelijkheid van herroeping in gemoede overtuigd zijn.

Aan de adoptiewet ligt de gedachte van kindbescherming ten grondslag. De minister schreef in de Memorie van Toelichting: „De vraag of het kind van zijn ouders of van één hunner als verzorgers of opvoeders nog iets te verwachten heeft, moet redelijkerwijs ontkennend beantwoord zijn, wil toewijzing van het verzoek tot het uitspreken van adoptie overwogen worden”. Adoptie is dus bedoeld als een barmhartige noodmaatregel in een zondige wereld. Er zijn kinderen, die in bloedschande en overspel zijn geteeld. Waar moeten zij heen? Er zijn verkeerswezen en andere wezen. Er zijn ongehuwde moeders voor wie een huwelijk met de verwekker van haar kind ten enenmale onmogelijk is en die onmogelijk voor hun kind kunnen zorgen. Er zijn ook ouders, die hun ouderlijke macht op gruwelijke wijze misbruiken. De adoptiewet opent voor zulke kinderen het perspectief op een liefdevolle verzorging en opvoeding door toegewijde adoptief-ouders. Reeds deze oppervlakkige beschouwing doet ons zien, dat we hier met een geheel andere situatie te maken hebben dan waarover Dordrecht zich moest uitspreken.

4. Wat zegt de Schrift?

Het is niet de bedoeling in dit artikel breed alle Schriftplaatsen te bespreken, die in verband met deze zaak in de loop van de tijd zijn aangevoerd. Daarvoor kan men goed in de verschillende rapporten terecht. Plaatsen als 1 Cor. 7 : 14; Hand. 2 : 39; Efeze 2; Rom. 11 : 16 e.a. spelen ongetwijfeld in de debatten een zekere rol. Toch hebben ze pas doorslaggevende betekenis als men op andere gronden reeds overtuigd is. De kern van het debat beweegt zich vooral rond Genesis 17. Dat was al het geval in de tijd van de Dordtse synode, dat was het tot op Hoogeveen. In Genesis 17 richt de Here zijn verbond op met Abraham: Ik zal mijn verbond oprichten tussen Mij en u en uw nageslacht in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u en uw nageslacht tot een God te zijn, vs. 7. Vervolgens draagt God Abraham op al wat mannelijk is in zijn huis te besnijden. Dat zal tot een teken van het verbond zijn tussen Mij en u, vs. 11. Wie acht dagen oud is, zal bij u besneden worden, al wat mannelijk is in uw geslachten, vs. 12a.

Het komt aan op de nu volgende woorden, die God spreekt na het geciteerde in vers 12a: nl.

zowel wie in uw huis geboren is, als wie van enigen vreemdeling voor geld gekocht is, doch niet van uw nageslacht is (asjer lo mizzaraka hoe), 12b.

Vervolgens herhaalt God deze woorden nog eens: wie in uw huis geboren is en wie door u voor geld gekocht is, moet voorzeker besneden worden; zo zal mijn verbond in uw vlees zijn tot een eeuwig verbond, vs. 13.

Tenslotte volgt de bedreiging dat wie niet besneden is, in Abrahams huis zal uitgeroeid worden, vs. 14.

Meestal worden onder de in het huis geborenen verstaan de kinderen van de slaven, die Abraham reeds bezat en dus in zijn huis geboren en opgevoed waren. Daarnaast staan de gekochten met geld: door Abraham van elders gekocht en zo in zijn bezit gekomen. Bij deze opvatting slaat het „in het huis geboren” zowel op Abrahams eigen kinderen als op de kinderen van de slaven. Dr. Van Selms in zijn nieuwe en bijzonder instructieve commentaar op Genesis betwist dat. Hij laat het „de in uw huis geborenen” slaan op de zonen van Abraham in zijn huis verwekt en geboren niet alleen uit Sarai maar ook uit zijn slavinnen. Men denke aan Ismaël en de zonen van Jakob uit zijn slavinnen. De gekochten met geld ziet dan alleen op de slaven. Deze exegese komt ons niet onaannemelijk voor. Ze doet trouwens aan het eigenlijke punt niets af of toe, hoogstens verscherpt ze het beeld iets. Want geen water van de zee wast af, dat God Abraham opdroeg het verbondsteken toe te dienen niet alleen aan zijn zonen uit zijn eigen geslacht, maar ook aan zijn met geld gekochte slaven en hun zonen. De Schrift zet er nog eens nadrukkelijk de woorden bij: **die niet van uw nageslacht zijn**. Abraham was een groot heer en had vele slaven. Hij trok met 318 man, die in zijn huis geboren waren, op tegen Kedor-Laomer.

De Here trekt deze lijn verder door in het Oude Testament. In Ex. 12 : 43-49 verbiedt God het eten van het Pascha door vreemdeling en bijwoner. Zij zijn tijdelijk, incidenteel binnen Israël. Van de slaven wordt echter gezegd dat zij besneden moeten worden vóór zij van het Pascha eten. Zij zijn blijvend in Israël. In Lev. 25 : 44-46 vinden we een dergelijke bepaling. De vreemdeling moet zich vrijwillig laten besnijden wil hij van het Pascha mee eten. De slaaf moet op straffe des doods worden besneden.

Men zou zeggen: hier is de zaak mee afgedaan. God laat besnijden in Abrahams huis zowel zijn bloedeigen kinderen als zijn slaven en hun zonen, die niet van zijn nageslacht zijn. Het verbond en het verbondsteken zijn niet automatisch gekoppeld aan de bloedband. Zo eenvoudig ligt de zaak echter voor de tegenstanders niet. We citeerden boven reeds H. H. Kuyper. In de eerste plaats had, aldus Kuyper, Abraham eigendomsrecht voor deze slaven en dat is thans vervallen. Maar dit argument speelt in de debatten vrijwel geen rol meer. Het heeft ook weinig betekenis. Belangrijker is dat Kuyper meende — en hij niet alleen — dat Abraham zijn slaven eerst onderwezen had in de kennis van de

ware God. Met andere woorden: Abraham besneed **gelovige** slaven. En daarom zou dit argument niet gelden voor adoptief-kinderen.

Het is de moeite waard dit argument onder ogen te zien. Drs. E. Teunis heeft in zijn voortreffelijk rapport ter synode van Amersfoort-West met dit argument grondig afgerekend. Hij schrijft: „Dat echter de „gekochten met geld” gelovigen waren, wordt op geen enkele wijze in de Schrift aangewezen. Zij biedt daarvoor niet de minste steun. De opmerking inzake Abrahams onderwijs aan die slaven, heeft men willen steunen door er op te wijzen, dat Abraham, voor zijn veldtocht om Lot te bevrijden, zijn „onderwezenen” bewapende. Zo dr. H. Bouwman, Geref. Kerkrecht II blz. 289. De „onderwezenen” zijn echter onderwezen in de wapenhandel; de N.V. leest „geoeffenden”. Het gaat in Gen. 17 e.a. niet om de subjectieve gesteldheid van het hart van de betreffende slaven, — daar wordt met geen woord van gerept — maar alle nadruk valt op de verbondsbepaling die de Here geeft in Zijn verbondsstatuut. Er is geen sprake van gelovig slaaf zijn, maar van slaaf zijn, en als zodanig een plaats ontvangen in Abrahams huis, voor hetwelk het verbond geldigheid heeft”.¹⁰⁾ Zowel het eigen nageslacht als de met geld gekochten worden gerekend tot de verbondsgemeenschap met Abraham, gaat drs. Teunis verder. „Tot hen gezamenlijk klinkt Gods verbondswaard: Ik ben de Here, uw God”. Het gaat om Abrahams huis. In deze woorden kunnen wij ons uitstekend vinden.

Natuurlijk zit er in het opdringen áán het Schriftwoord dan het dilemma: waren de slaven van Abraham geen gelovige slaven? een theologisch-dogmatische ondergrond. Bij de veronderstelde wedergeboorte-leer speelt het afstammingsprincipe een grote rol. De Kuypers hielden de kinderen voor wedergeboren. God is immers de God van ons en ons zaad. Het „in Christus geheiligd” hield voor hen in: reeds wedergeboren, de uitzondering daargelaten. Dáár lag voor hen de grond van de doop! Die veronderstelling durfden zij aan bij kinderen van gelovigen, niet bij kinderen waarvan de ouders niet gelovig waren. Men zou denken, de vrijmaking heeft ons anders geleerd. Inderdaad: in het schrijven van drs. Teunis proeft men de les van de vrijmaking. In diezelfde geest schreven ook ds. Krijtburg en ds. Lok in eerdere publicaties. En wie een argument e silentio wil: zelfs dr. G. Ch. Aalders in zijn Korte Verklaring, die anders soms sterk rationaliserend en Kuyperiaans zijn teksten bespreekt, rept hier met geen woord van het gelovig zijn van Abrahams slaven. Hij schrijft zelfs, na vermeld te hebben dat ook slavenjongetjes aan Gods gebod tot Abraham onderworpen waren: „En wie zich moedwillig daaraan onttrekt, die verbeurt als een verbondsbreker het leven”. **Als een verbondsbreker!**

Men vraagt zich af wat toch voor argumentatie is ingebracht door hen die tenslotte in Hoogeveen het hier besproken besluit hebben doorgedreven? Allereerst werd gewezen op het feit, dat Paulus Onesimus pas een „broeder” noemt als hij hem terugzendt naar Filemon. Terecht is er echter in de debatten op gewezen dat het hier niet om een verbondsnaam, maar om een kerknaam gaat (ds. Versteeg). Onesimus was volwassen en tot geloof gekomen. Dit argument lijkt meer een vondst dan serieus gemeend.

De hoofdlijn van het debat concentreerde zich echter op een ander punt. Het was het laatste verweer, dat de tegenstanders hadden tegen het vooral door ds. Geelhoed en prof. Kamphuis in het geding gebrachte beroep op Genesis 17. Ds. Van Houdt ging afdingen op de inhoud en de waarachtigheid van de beloften aan de gekochten met geld gedaan. Zij zouden slechts **onder bepaalde condities** mogen deelnemen in de beloften (Ned. Dagblad van 31-1). In het verslag van 2 februari komt ds. Breen dan met de bewering, dat de slaven waren uitgesloten van de erfenis. Dat werd tenslotte in het besluit vastgelegd. Met een beroep op Genesis 15:4 en 17:7 en 8 sprak de synode uit, dat „de slaven die wél in de huisgemeenschap van Abraham in het verbond waren opgenomen, van de erfenis waren uitgesloten” en dat zij „nadrukkelijk door de Schrift onderscheiden worden van Izaák, de lijfelijke zoon van Abraham als zijn erf-

genaam”. Men wrijft zijn ogen uit als men dit leest. Ik noteerde uit het verslag van 5-2 de opmerking van ds. Breen: „De slaven ontvangen wel het teken, maar niet de erfenis. Ze stonden niet op één lijn met Izaák”. Daar stelde prof. Kamphuis tegenover: „De meerderheid komt tot verkorting van de barmhartigheid Gods zoals die geopenbaard is in Abrahams tent.”

Hebben wij de vrijmakingsstrijd rond verbond en doop tevergeefs gestreden? Zijn die slaven op dezelfde beloften besneden als Izaák of niet? Prof. Kamphuis wees in het debat (Ned. Dagblad 5-2) op het feit, dat de belofte van de Messias over Izaák loopt. Natuurlijk: daarvan spreekt het door de synode aangehaalde Gen. 15:4: uw lijfelijke zoon, die zal uw erfgenaam zijn. In de andere in het besluit vermelde plaats Gen. 17:7 en 8 zegt God: Ik zal mijn verbond oprichten tussen Mij en u en uw nageslacht in hun geslachten, tot een eeuwig verbond. om u en uw nageslacht tot een God te zijn. Ik zal aan u en uw nageslacht het land, waarin gij als vreemdeling vertoeft, het ganse land Kanaän, tot een altoosdurende bezitting geven, en Ik zal hun tot een God zijn. Mogen we dat alleen beperken tot Abrahams bloedeigen nageslacht? Natuurlijk niet! Om te beginnen: de slaven werden door de besnijdenis ingelijfd bij Abrahams zaad. Maar verder: geldt die belofte niet in het Nieuwe Verbond voor de „vele volken” waarvan Abraham vader zou zijn? Hoe vaak is dit in de vrijmakings-tijd niet in het geding gebracht tegenover de synodale versmalling van het verbond tot de verkorenen in verband met de exegese van Romeinen 9? En wat doet hier de synodale verwijzing naar Gal. 3:28 ter zake? In Christus is noch slaaf noch vrije. **IN CHRISTUS!** Dat wil zeggen: in de gemeente staan slaven en vrijen op één lijn **als broeders**. Zie de verwijzing naar Onesimus. Maar dat doet niets af van het feit, dat God Abraham bevel gaf de gekochten met geld op dezelfde beloften te besnijden als de ingeborenen in zijn huis. Gods beloften zitten niet vast aan het **bloed** van de gelovigen. Dat is even bedorven als het bloed van de ongelovigen. De kinderen der gelovigen zijn evengoed in zonde ontvangen en geboren als de kinderen van ongelovigen. Zij zijn kinderen des toorns van nature: dat is de majesteitelijke inzet van het doopformulier. Zij moeten van nieuws geboren worden! Dit leert ons de onderdompeling in en de besprenging met het water van de doop. De beloften kwamen zowel tot Izaák en de ingeborenen in het huis als tot de gekochten met geld en over de gelovigen Abraham. Zo komen Gods beloften tot ons en onze kinderen (bloedeigen en adoptief-kinderen) over de ouders. In de veronderstelde wedergeboorteleer kan men de beloften laten lopen over de verondersteld wedergeboren kinderen: wij kunnen dat niet. Werden de Israëlieten, die niet uit de stam van Juda waren, niet besneden op dezelfde beloften als die van Juda over wie de messiaanse lijn liep? Het is in wezen synodaal gedacht de gekochten met geld uit te sluiten (per synodebesluit van de vrijgemaakte kerken te Hoogeveen!) van de erfenis. Zij hadden in Izaák juist deel aan de erfenis en daarom moesten zij besneden worden. Het is verbazingwekkend, dat zij die tegen de O.B. mensen luid riepen van de vrijmaking, in dit synodebesluit de eerste beginselen van de vrijgemaakte verbondsléer niet blijken te hebben begrepen. Terecht merkte ds. Lok in het debat op: de erfenis valt ten deel aan ons als we geloof hebben (Ned. Dagblad 30-1). Hij verwees naar Ismaël, die op dezelfde beloften besneden werd als Izaák, maar de erfenis, die hem in Izaák toekwam, verwierp. Het is het ABC van de vrijmaking.

Er zou nog veel meer te zeggen zijn. Ik denk b.v. aan de huisteksten uit de Handelingen. Maar ik ga eindigen, het verhaal is al lang genoeg geworden. Prof. Kamphuis schreef een artikel over deze zaak in „De Reformatie” van 14-2-1970. Hij bestrijdt daarin Hoogeveen publiek op dit punt. En het „Nederlands Dagblad” schreef, dat hierover wel niet het laatste woord gesproken was. Zou dat met de andere besluiten van Hoogeveen ook het geval kunnen zijn? Overigens: prof. Kamphuis windt er geen doekjes om. Hij schrijft, dat Hoogeveen het besluit heeft gefundeerd „in leerstellige overwegingen en met een beroep op de Heilige Schrift”. Daarom zal het van nu af aan zijn kritische aandacht moeten hebben. Wat betreft de reeds

gedoopte geadopteerde kinderen in onze kerken (het zijn er zeker tientallen) schrijft prof. Kamphuis: „die feitelijkheid is rustig te aanvaarden”. Is dat zo? Als Hoogeveen gelijk heeft, zijn die kinderen **niet** gedoopt. Er was dan geen grond in de Schrift. Het ligt hier anders dan bij de erkenning van de doop in een andere kerk bediend. Voor de doop van geadopteerde kinderen is er volgens Hoogeveen geen Schriftuurlijke grond:

(vervolg op pag. 350 - 3e kolom)

Te Berde

Wie woont aan één van de grote rivieren in ons land heeft deze winter wel zijn trekken gekregen. We hebben geen strenge winter gehad, zo zeggen de boeren bij ons, maar wel een lastige.

Er is veel sneeuw gevallen. Al dooide het meestal ook weer snel weg.

Is er een mooier uitzicht dan 's avonds te staan op de zuidelijke dijk van de Lek en te kijken over een winterlandschap beschenen door de maan? Bij helder weer was het mogelijk om de lichtvlek van Utrecht te zien van uit Langerak. Maar ook de lichtvlek van Rotterdam. En de grote lichtreclame van De Vries Robbé in Gorinchem. Zou er ergens een wijder en wijdsder uitzicht denkbaar zijn in het donker? Onder een heldere hemel komt men toch steeds weer onder de indruk van dat landschap, terwijl men luistert naar het klotsen van het water.

Nooit eender.

Altijd verschillend.

Vaak vertroostend.

Want het is de Here die het water naar de zee doet stromen (Psalm 104).

Geen strenge winter. Wel een lastige. Vaak was de dijk glad. En dan komt er veel tot stilstand, vooral als de busdienst van de „Rederij op de Lek” het laat afweten. De kinderen, die met deze bus naar school moeten vinden het heerlijk.

★ ★ ★

Denkend aan Holland zie ik brede rivieren onder de einder stromen, zo heeft Marsman gedicht. Maar, als de brede rivieren steeds breder worden en het water ook steeds hoger klimt langs de dijken, als de uiterwaarden onderlopen, dan letten wij oeverbewoners op de stand van het water. Dan luisteren we naar de „waterstanden” voor de radio. Dan weten we het wanneer het eb en vloed is. Wanneer het springvloed is. Dan zijn we ook wel eens bezorgd. „Als het water maar niet hoger komt; als de wind maar niet hard gaat waaien uit het Noord-Westen”. Want dan zit 1953 nog in onze herinnering.

★ ★ ★

Ondanks onze zorg, die we wel hebben over de stand van het water, ondanks de geldelijke schade die dat ook wel met zich brengt, ondanks het ook wel onheilspellend geluid van het water in deze weken, heb ik vaak medelijden met hen, die alleen maar over asfalt lopen in de steden. Die daardoor ook zo ver afstaan van zo veel moois, dat wij elke dag mogen zien. Het is fascinerend te kijken naar de snelle stroom van het water, dat de bruine kleur heeft van het water dat van boven af komt, in tegenstelling met het water dat van beneden, uit zee opgestuwd wordt. En al is het een lange winter en al staan de uiterwaarden nu onder water, dank zij Gods beloften weten we ook, dat in de uiterwaarden weer dotters zullen bloeien. Dat de vele tinten groen weer te voorschijn zullen komen, als de winter vlucht voor de lente lucht.

★ ★ ★

Dan gaan we weer biddag houden. Twee maal kerk midden in de week. En dan weten we ons afhankelijk van de God en Vader van onze Here Jezus Christus, die wolken lucht en winden, wijst spoor en loop en baan. En die zeker ook wel wegen zal vinden, waarlangs onze voet zal gaan.

Twee maal kerk midden in de week. Hoe jammer dat dit in de meeste plaatsen niet meer plaats vindt. „Je kunt immers ook bidden op zondag als gemeente”. Niemand kan en zal dit laatste bestrijden. Maar wat een wereld van afhankelijkheid zit er in het gebruik om op een werkdag op te gaan om te luisteren naar wat God zegt over water, lucht, over regen en droogte, over vruchtbare en onvruchtbare jaren.

Een mens is immers juist dan op zijn plaats als hij zich afhankelijk weet. Wij baden in ons dorpskerkje afgelopen zondag voor de instandhouding van onze dijken. We wisten ons daarbij in Gods hand.

¹⁰⁾ Acta A'foort-West, blz. 511.

Niets gedaan - toch schuldig

Bij ons thuis hing vroeger een engelse plaat. Een hooggehoede heer was tussen twee sneeuwballende jongens door gewandeld en had kennelijk een voltreffer gekregen. Je zult maar geluk hebben. Hij had een van beide knapen te pakken gekregen en was nu bezig hem met zijn paraplu te tuchtigen. Het onderschrift bevatte dan ook de noodkreet van het lijdend voorwerp: o sir, no sir, please sir, the other boy sir! Een gerechtvaardigd verweer, lijkt me; de jongen zei namelijk niet dat hij het niét gedaan had, maar hij vestigde bedachtzaam de aandacht van de tuchtigende heer op de schuld van de ander. Vermoedelijk in de hoop, dat de hoge hoed van hem zou aflaten en zich ijlings naar de ander zou begeven... en dan ware met de tijd wel raad gekomen.

Die oude gravure is leerzaam. Is het niet een beeld van ons allemaal? Of staat uw sympathie soms aan de zijde van hooggehoede heren die voltreffers ontvangen? Nu dan. En bent u bereid alle schuld van deze wereld op u te nemen? Nu dan.

—o—

En dan nóg een verhaaltje, als het mag. Het gebeurde in een der eerste klassen van de middelbare school. Enkele onverlaten hadden de closetrollen van de toiletten (die zich in een bijgebouw bevonden) volledig afgerold over het schoolplein, en de forse serpentines wapperden blijmoedig tot op de openbare weg: als carnavalssymbolen op een christelijke school. Wie het gezien hadden verklaarden eenparig, dat het een kostelijk gezicht was. Maar de Grote Baas van de school was het daar allerminst mee eens. Die ging hoogst persoonlijk alle klassen rond om de dader uit te vinden.

Toen hij onze klas binnen kwam vroeg hij het woord aan de leraar. Hij vertelde ernstig wat er gebeurd was, en verklaarde dat hij er op stond de dader te vinden, die zich... hoogst waarschijnlijk... in dit lokaal bevond! Zijn zwarte ogen lichtten elk van ons door. Zeg het meteen maar, zei de G.B. Niemand zei het. Het werd beklemmend. De G.B. herhaalde, dat de dader in onze klas zat — alsof hij het al wist! En ieder die zweeg schoof de schuld van de schoolramp naar mij toe. Is dát niet beklemmend? Het was alsof ieder dacht: als een van ons het gedaan heeft, en wij hebben het niet gedaan, dan móet jij het toch gedaan hebben?

Die gedachte benauwde me. Want — al had ik het niet gedaan — die anderen stonden onder een onbillijke verdenking. Ik zou het immers gedaan kunnen hebben. Was ik er niet precies voor aangekleed? Deed de mededeling van het carnavalsaspect van onze degelijke school mijn hart niet opspringen van pret? Want zo was ik. En als de G.B. in mijn hart kon lezen... verroest, hij kón het. Want hij zag me kleuren bij de gedachte alleen!

Dies bleven zijn ogen op mij rusten. Het zweet brak me uit. Ik was de potentiële misdadiger. En de G.B. wist, dat de dader in deze klas zat. En ieder ander zweeg. En de G.B. keek mij vernietigend aan. Nu dan.

Toen opende de G.B. zijn strenge mond van onder een zwarte hangsnor. Hij nam het woord en sprak smalend: zo, was jij die leuke vent! Ik knikte van nee. „En nog laf ook”, zei de G.B. smalender. „Ik heb het niet gedaan meneer”, zei ik. „En nog liegen ook”, zei de G.B. in de overtreffende trap van smalend. Maar de klas luchtte op: de ban van verdenking was gebroken, de dader was ge-

vonden. „Wij spreken elkaar straks nog wel”, zei de G.B. veelbelovend. En met een dankbaar knikje naar de leraar verliet hij het lokaal.

Nu moet ik u opbiechten, dat wij elkaar „straks” niet meer terzake hebben gesproken. Want aan het eind van de lesdag bleek de ware dader te zijn gevonden en ik hoorde er dus niets meer van. U zou misschien, met uw primitieve rechtsbewustzijn, denken dat de G.B. en ik elkaar nu juist zouden hebben gesproken, en wel voor de volle klas, die het onderzoek had gevolgd? Maar zo ver ging de rechtvaardigheid op een christelijke school nog niet. Het gezag was toen nog onaantastbaar, overmits de Heidelberger ons leert dat wij ouderen en overheden moeten eren en liefhebben, en met hun gebreken — indien mogelijk — geduld hebben.

Laat de jeugd van de hedendaagse middelbare scholen onze generatie nu niet voor mietjes schelden. Dat zij vandaag meer kunnen zeggen en doen is het gevolg daarvan, dat wij met de ons toen ter beschikking staande middelen hun bedje hebben opgemaakt. En wat de G.B. betreft: als hij en ik elkaar „straks” nog eens mogen spreken hoop ik er aan te denken hem te zeggen: dat ik het best gedaan zou kunnen hebben — al was hij toen abus.

—o—

De jong gestorven espanoloog Johan Brouwer vertelde in zijn prachtige roman „Vandaag geen Spreekuur” over een oude rechter, die overleed tengevolge van een vrijwillige boetedoening. Gevraagd naar zijn beweegredenen biechtte hij tegen zijn arts op: „ik heb mijn leven lang andere mensen gevonnist, nog nooit was er een misdaad bij, die ik niet zelf in mijn hart ook had gedaan; daarom was het niet billijk als ik vrij uit zou gaan”.

Daar zit iets in, dat bijna alleen in een boek bereikbaar is: dat iemand de hele schuld van de wereld op zijn schouders neemt om er aan onder te gaan. Daar zit bovendien iets niét in, dat alleen het evangelie ons kan leren: dat wij niet vrij van schuld komen door de schuld van alle anderen op ons te nemen — maar door al die anderen hun schuld te vergeven! Immers in zoverre wij, vrijgesprokenen, anderen hun schuld vergeven, in die mate ligt voor ons gratie beschikbaar.

Vandaag zei de dominé: iets niet gedaan te hebben en daarvoor schuldig te staan — dat is het ergste. Het ging over die ontrouwe dienaar, wie een grote schuld (zo'n slordige f 30 miljoen) was kwijtgescholden, en die zijn mededienaar voor vier tientjes ophing. En de Grote Baas, die afrekening hield met deze meedogenloze man, zei in zijn rekvisitoir: „zo gaat het met ieder van jullie, die zijn broeder niet van harte vergiffenis schenkt”.

Een eeuwigheid is nodig om goed te maken: dat wij elkaar niet kunnen vergeven. Stel u voor: iets niet gedaan te hebben en toch — daarom juist — schuldig te staan. Is het niet absurd? Het valt geheel buiten ons rechtsbewustzijn. Het valt namelijk binnen de jurisprudentie van het koninkrijk Gods. En daar zit de kneep.

We kunnen nog zo precies zijn in onze levenswandel, we kunnen nog zo matig, onbepelbaar, vrijgevig, voortvarend, zorgzaam, trouw, kerkelijk-bewust en zo voort zijn — maar in zoverre wij aan onze broeders hun zonden geboekt houden in zo verre blijven onze schulden „open staan” in Gods boeken.

D. W. L. Milo - Vierhouten

Nu, gaat u er maar aan staan in een kerkelijke denominatie, die van kerkstrijd tot kerkstrijd, van scheuring tot scheuring, van proces tot proces en van schorsing tot schorsing steeds voortgaat. We stikken in onze zaaksgerechtigheden, we hebben allemaal gelijk, we bedoelen het allemaal goed en elk onzer zal — al reformerende, scheurende, hergroeperende en uitstotende — in het zalig oord van Sion met haast voor God verschijnen.

En voor u het weet staan we voor de Grote Baas. Die licht ons door, met zijn ogen alleen. En heel ons pantser van zaaksgerechtigheid smelt weg voor de gloed van zijn ogen. Hebben wij al die kerkelijke beulen, die gewijde kerkbladroddelaars, die rechtvaardige misdadigers, van harte vergeven? Zeventig maal zeven keer? Ja, niet met rattekruid — of dacht u daar aan? Echt vergeven, van harte vergeven? En de zaak laten liggen? Of misschien wel vriendschappelijk uitgepraat?

Zo nee — laten we dat dan maar haastig doen. Hebt u ook om u heen al relaties zien heengaan, met wie u van plan was nog iets goed te maken? Wees er als de kippen bij, zegt Mattheus. Zo lang u nog met hem onderweg bent, zegt dezelfde. Als u het goede weet te doen, en het niet doet, dan is dat uw zonde, zegt Jacobus. Want voor u het weet staat u voor de Grote Baas: schuldig voor wat u niét gedaan hebt!

Vervolg van pag. 349

Over de doop van geadopteerde kinderen

het verbond is alleen voor bloedeigen kinderen. De geadopteerde reeds gedoopte kinderen staan op één lijn, althans volgens Hoogeveen, met de gekochten met geld van Abraham en die — weer volgens Hoogeveen — waren van de erfenis uitgesloten. Moeten deze kinderen niet — weer op het standpunt van de collegae Van Houdt en Breen — overgedoopt worden op belijdenis van geloof als zij groot zijn? Men moet niet met één zinnetje — zoals prof. Kamphuis — over de consequenties van zulk een, ook door hem diep ingrijpend genoemd besluit, heenlopen. Prof. Kamphuis adviseert met het metterdaad niet voor vast en bondig houden te wachten tot dat althans de zaak op een volgende generale synode aanhangig is gemaakt. „We moeten ons ervoor wachten in deze tijd, nu de uitspraak van Hoogeveen door de kerken beproefd zal worden, daden te stellen, die ons van elkaar vervreemden”. Gulden woorden! We merken er twee dingen bij op. In de eerste plaats: moeten we pas op gaan passen van elkaar te vervreemden als de besluiten genomen zijn? En dan nog iets: in dit zinnetje van prof. Kamphuis komt het goede oude vrijgemaakte ratificatierecht van synodebesluiten voor de dag. De kerken moeten de besluiten gaan beproeven. Dr. Douma had destijds als panacee voor alle moeiten: artikel 31 K.O. eerste lid handhaven. Besluiten moeten voor vast en bondig worden gehouden. Geldt dat nu ook van deze uitspraak?

Al met al: we staan voor de feitelijkheid dat de generale synode van Hoogeveen betreffende de doop en de leer aangaande de doop — een hartader van ons vrijgemaakte kerkelijke leven — een besluit nam, dat zelfs volgens prof. Kamphuis onaanvaardbaar is. Het mag allen, die de oplossing van de moeilijkheden in ons kerkelijk leven van synodale besluiten verwachten, tot nuchterheid manen. En misschien, misschien zullen er broeders zijn, die zich afvragen hoe het mogelijk was dat op de generale synode van de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken de collega's Van Houdt en Breen de leiding namen met een besluit, dat toont de werkelijke inzet van de vrijmaking op het punt van verbond en doop slecht begrepen te hebben.

VERKIEZEN EN VERKIEZING

(1)

INLEIDING

Het is m'n bedoeling in de Schrift na te gaan wat verkiezen en verkiezing betekent. Maar ter inleiding tracht ik duidelijk te maken, waarom het nog wel nodig is dit onderzoek in te stellen. Men zou kunnen vragen: Is de betekenis van deze woorden ons dan na zoveel eeuwen van uitlegging nog niet duidelijk? Is er dan nog niet genoeg over geschreven en gestreden? Wilt u een probleem oplossen, dat in of achter deze woorden schuilt? Is het maar niet beter om erover te zwijgen?

M.i. mag en moet dit onderzoek nog wel eens gedaan worden. Zwijgen mag niet, want zowel in het Oude- als in het Nieuwe Testament komen deze woorden nogal eens voor. Toch wel niet met de bedoeling, dat we over de betekenis niet zouden spreken. Maar bovendien leven er onder gelovigen nog gedachten over deze woorden, die in de Schrift onmogelijk zijn te vinden.

We zullen in ons spreken over verkiezen en verkiezing — evenals in al ons spreken — zo dicht mogelijk bij het spreken der Schriften moeten blijven. Theologen hebben van verschillende zijden elementen in deze woorden gesmokkeld, die hun door de Bijbel niet geleverd zijn. Onder hun invloed zijn er in de gemeente van Christus voorstellingen en inzichten ingeburgerd, die in de Heilige Schrift niet zijn te vinden.

In mijn leven ben ik op verschillende manieren en tijden met ons onderwerp in aanraking gekomen. Tet inleiding wil ik daarvan iets vertellen.

In mijn jonge jaren kreeg ik van verkiezing — en verwerping — ongeveer de volgende voorstelling. In de „stille eeuwigheid” had God reeds verkoren en verworpen. In Gods gedachten waren alle mensen, die er in de loop der eeuwen zouden geboren worden, reeds opgenomen. Om ondoorgrondelijke redenen was daaruit een bepaald getal uitverkoren om eeuwig te leven. Die zouden met absolute zekerheid behouden worden. Daarentegen werden alle anderen van eeuwigheid af al opgeschreven om verdoemd te worden. De lijsten van beide groepen lagen om zo te zeggen in de hemel al klaar. Ze stonden in een boek des levens of in een boek des doods. Met Gods vinger geschreven. En in de geschiedenis, in de tijd, werd alleen maar verwezenlijkt, wat voor elk mens van eeuwigheid af al was vastgelegd. De blauwdruk was klaar, het gebouw der historie ontwikkelde zich naar dit ontwerp. Anders gezegd: de film, vóór alle tijden vervaardigd, hoefde in die tijden alleen maar afgedraaid worden.

Voor elk mens, die ter wereld kwam, stond een onafwendbaar geluk of ongeluk reeds vast. Voor de verworpenen was het een onvermijdelijk noodlot. Zij moesten vergaan onder Gods eeuwige vloek. Voor de verkorenen was het een onveranderlijk gelukkig lot. Een lot uit de loterij om zo te zeggen.

Hoe dit te rijmen was met de verkondiging van het Evangelie aan alle mensen, mocht eigenlijk niet gevraagd worden. Men stond, zo werd ons voorgehouden, hier voor een ondoorgrondelijk geheim. Voor een onoplosbaar probleem. Ik herinner mij, dat op catechisatie of J.V. het volgende beeld werd gebruikt, om ons deze onduidelijke zaak een beetje duidelijk te maken. Het was een beeld van de twee einden van een touw. Ze hingen door de zolder heen tot op de vloer. Maar daarboven, aan een balk op zolder, hing een katrol. En om dat katrol kwamen de beide einden bij elkaar. Dáár werden de twee één. Dat het beeld de zaak erg verduidelijkt kan ik niet zeggen. Maar verder mochten we niet

vragen. De bedoeling, is bij God één. Anders gezegd: wat voor ons ongerijmd is, kan God wel rijmen.

Men zou het zó kunnen voorstellen — en zo is het zeker wel eens voorgesteld —: Daar staat een bos, waarvan de bomen allen gelijk zijn. Even ziek of even gezond, in elk geval gelijk. Op de houtvesterij ligt een kaart van dit bos, waarop bepaalde bomen gemerkt zijn. Sommigen hebben een rood kruis, de anderen een witte streep. De rood-gemerkten zijn voor de brand bestemd. De wit-gestreepten mogen blijven leven. Een houtvester of bosarbeider zorgt, dat naar de aanwijzing van deze kaart, het bos wordt behandeld. Al naar de bomen gemerkt zijn worden ze gekapt of gespaard.

Ik beweer niet, dat m'n leermeesters, wie het dan ook waren, mij het zo hebben bijgebracht. Misschien heb ik hun bedoeling wat scheef overgebracht. Maar zó was de voorstelling van zaken in mijn hoofd. Intuïtief voelde ik, dat dit niet waar kón wezen. Ik heb het nooit geloofd. Misschien had ik uit de Bijbel al wel zoveel opgevangen, dat ik bovenstaande voorstelling onbijbels vond.

Dat ik erover getobd heb denk ik niet. Van topperij heb ik in elk geval niets onthouden. In de praktijk van het geloofsleven had deze voorstelling van zaken geen invloed. We namen deze theorie in ons verstand op, en we redeneerden er theoretisch over op de J.V. Maar het deed ons eigenlijk niets. We lieten waarschijnlijk de theorie over ons heengaan, maar leefden praktisch uit en naar het Evangelie. We geloofden in de Here Jezus en deden van dat geloof belijdenis. En de theorie lieten we theorie. Hoe dat Evangelie in verband stond met verkiezing is mij — voorzover ik mij herinner — in m'n jonge jaren niet duidelijk geworden. In de praktijk stond verkiezing en verwerping buiten ons geloofsleven. Zo was het tenminste bij mij.

Uit m'n studie-tijd herinner ik me niet, dat ik be bijzonder met verkiezing en verwerping heb bezig gehouden. Vanzelf kwam dit wel aan de orde bij de dogmatische studie. En in m'n kijk hierop zal ik prof. Bavinck wel gevolgd hebben. Maar recht inzicht in een en ander heb ik aan de Universiteit niet opgedaan. Erover getobd heb ik niet. En van anderen hoorde ik dit ook niet. Over infra- en supra-lapsarisme ofwel boventalrijvers en benedentalrijvers maakten wij ons niet druk. Gelukkig maar, zeg ik achteraf.

In de eerste gemeente, waar ik „stond”, heb ik weinig of niets gemerkt van bezig zijn met verkiezing en verwerping. In het Noorden tobde men over het algemeen minder dan wel in andere streken. Het gevaar van een vanzelfsprekendheidsgeloof was groter dan dat van „een dubbeltje op z'n kant”. In m'n prediking zal verkiezing ook geen grote rol gespeeld hebben. De Catechismus spreekt er nauwelijks van, zodat ook de middagpreek dit onderwerp weinig of niet aan de orde kwam. Dat ik een recht inzicht had of kreeg in wat de Schrift over deze zaak zegt, durf ik niet beweren. Waarschijnlijk vond ik het maar een moeilijke bezigheid zich met verkiezing en verwerping bezig te houden. En zweeg ik er maar liever over.

Toen ik naar de Veluwe verhuisde merkte ik, dat het daar anders stond. Daar waren wel mensen, die tobden met de vraag: „ben ik wel uitverkoren?” In verschillende kerken werd zo gepreekt, dat alle echte zekerheid des geloofs werd ondermijnd. Dat merkte ik in en buiten de gemeente, die aan mijn zorg was toevertrouwd. Of de prekers het zo voorstelden weet ik niet, maar onder de hoorders waren er vrijwat, die zich verkiezing en verwerping voorstelden als een noodlot. Het was een uitzondering als iemand durfde zeggen, tot de verkorenen te behoren. En de grond,

waarop dit zeggen rustte, was nogal wankel. Men zocht de zekerheid der verkiezing in zogenaamde kenmerken. Met gevolg dat men vandaag enige zekerheid had, maar dat men de volgende dag weer twijfelde. Ik heb mensen gekend, die hun leven lang bleven tobben. Ze wisten niet of ze behoorden tot de verkorenen of de verworpenen. Ze gingen vaak duster heen.

Ik merkte, dat velen het Evangelie niet durfden aanvaarden, zolang ze niet wisten verkoren te zijn. Want de Blijde Boodschap was alleen voor de uitverkorenen. Of voor de wedergeborenen, wat op hetzelfde neerkwam. Heelwat mensen heb ik ontmoet, die het hiermee wel eens waren. Zonder er over te tobben. Dat was nu eenmaal zo. Wat kon men er aan doen? Was men verkoren, dan zou dat wel eens blijken. Was men verworpen dan zag men dat ook wel. Een zekere berusting kwam vrij veel voor. Zoals heidenen dunkt mij berusten in een zeker noodlot. Waaraan nu eenmaal toch niets te veranderen is.

Maar ik heb ook echte tobbers ontmoet. Die door een zekere prediking van verkiezing en verwerping, eeuwig voordeel en eeuwig oordeel, zo in het nauw gedreven werden, dat ze in Ermelo terecht kwamen. Wat mij wel eens werd aangewezen als vrucht van de rechte prediking! Ik heb ondervonden, dat zulke tobbers moeilijk te helpen zijn met allerlei redeneringen. Het enige middel om van het getob af te helpen is het Evangelie van Jezus Christus. De blijde boodschap van de rechtvaardiging van goddelozen. Maar dát Evangelie wees men juist af, in de stellige overtuiging, dat dit alleen maar voor de uitverkorenen was. Ik heb weinigen ontmoet, die tot zekerheid des geloofs kwamen uit deze kring. Aan veler behoud twijfelde ik niet. Maar ze werden „mager” gehouden door een prediking, die niet naar de Schriften was.

Ik heb de indruk dat in deze tijd en in onze kring weinigen zitten met de vraag of ze tot de verkorenen of tot de verworpenen behoren. Ofschoon ook gevraagd mag worden of het wel zo best staat met de zekerheid des geloofs. En of dit gebrek aan zekerheid ook niet terug te brengen is tot een ondergronds doorwerken van de aloude vragen omtrent verkiezing en verwerping? Maar er wordt denk ik weinig over gesproken en weinig over gedacht. Mogelijk is er een zekere angst om hierover na te denken en te spreken. Komen we hier niet in aanraking of in de buurt van een „heet hangijzer”? Is het maar niet beter wat uit de buurt te blijven? Of, om een ander beeld te gebruiken, ligt hier geen kabel onder hoogspanning? Is het niet veiliger er maar af te blijven? En de behandeling maar aan deskundigen over te laten?

Dat ik erover wil schrijven toont al, dat ik meen dat we niet zwijgen mogen. Omdat de Schrift er niet van zwijgt. Noch in het Oude- noch in het Nieuwe Testament. Maar we zullen er gelovig over moeten spreken. En schriftuurlijk. De HERE legt ons geen puzzles voor, die wij moeten oplossen. Hij legt ons geen last op, die zwaar is om te dragen. Dat deden schriftgeleerden. Maar de HERE niet. En de Schrift is niet voor geleerden geschreven. Maar voor gewone mensen. Opdat ze Gods beloften zouden geloven en beven voor Gods toorn. Opdat ze zouden rusten in Gods verkiezende liefde. En opdat ze, gelovend in de Here Jezus, de verwerping zouden ontgaan. „Want God heeft ons niet gesteld tot toorn, maar tot verkrijging van de zaligheid”.

H. J. Jager - Kampen

LEDENVERGADERING

De ledenvergadering van de Gereformeerde Persvereniging „Opbouw” zal dit jaar worden gehouden op zaterdag 9 mei.

Houdt u deze datum vrij?

Alle leden ontvangen tijdig een convocatie.

Het Bestuur

KERKNIEUWS

Beroepen: te Zwolle: ds. H. Stolk van Dron-ten; te Haarlem-B: ds. S. de Waard te Hardenberg; te Tiel-Zaltbommel: ds. J. Slotman te Urk.

Aangenomen: naar Amsterdam-C (voor bijz. dienst): ds. J. Snijder te Rotterdam-Delfshaven; naar Aalten-Neede-Winterswijk: ds. H. Schuurman te Creil (N.O.P.); naar Musselkanaal-Valthermond: kand. K. Folkersma te Bedum.

Bedankt: voor Mussel en Nijkerk: ds. H. J. Begemann te Drogeham; voor Bunschoten-Spakenburg-B: ds. S. Cnossen te Vollenhove-Cadoelen; voor Grootegast, Zuidbroek-Veendam, Kornhorn-Marum, Hooghalen, Bergen op Zoom-Zevenbergen, Hoek, Goes, Blija, Murmerwoude, Gees en Kantens: kand. K. Folkersma te Bedum; voor Zuidwolde (Gr.): ds. J. Slotman te Urk.

Oldenzaal — De Raad van de Geref. Kerk te Oldenzaal heeft besloten de schorsingstermijn van zijn predikant ds. C. Bakker, welke termijn op 2 maart jl. afliep, tot 2 april 1970 te verlengen, hangende het proces van de classis Enschede.

Curaçao — In de kerk van Curaçao is het tot een breuk gekomen. De kerkeraad van Curaçao besloot ten aanzien van de Acta van Amersfoort-West het besluit inzake de wegzending van ds. B. J. F. Schoep niet voor vast en bondig te houden. Ten aanzien van de Pro-Acta van Hoogeveen besloot de kerkeraad het besluit inzake de dubbele afvaardiging van Noord-Holland niet voor vast en bondig te houden, en van dit laatste besluit een verzoek tot revisie in te dienen. Voorts besloot de kerkeraad de kerken, vertegenwoordigd op de P.S. Wormer, als zusterkerken te blijven erkennen en evenzo de kerken in andere particuliere ressorten welke op soortgelijke wijze buiten het kerkverband van de Gereformeerde Kerken van Nederland zijn komen te staan.

Hierop zijn de beide zendelingen, ds. T. O. G. M. Bosma en ds. K. Deddens de gemeente voorgegaan in doleantie, onder gelijktijdige voorlegging van deze zaak via de kerk van Rijnsburg aan de e.k. classis Gouda-Leiden-Woerden.

Tot hiertoe is ongeveer een derde gedeelte van de kerk van Curaçao in doleantie gegaan.

Assen — Met ingang van a.s. zondag 15 maart zullen kerkdiensten worden belegd in de Chr. Geref. Kerk, Kanaalstraat 37, Assen. Aanvang der diensten om 11.00 uur v.m. en 7.00 uur n.m.

Nadere uiteenzetting volgt.

EMERITAAT DS. H. VELTMAN TE ZEIST

D.V. 1 april a.s. zal ds. H. Veltman met emeritaat gaan. Zijn afscheidsprek hoop hij te houden op Paaszondag 29 maart. De kerk-

dienst wordt gehouden in het kerkgebouw van de Ned. Prot. Bond aan de Kerkweg 21 te Zeist. Aanvang 19.00 uur.

Donderdagavond 26 maart zal er een bijeenkomst zijn van gemeentelieden. Oud-gemeentelieden zijn uiteraard hartelijk welkom. Plaats: Gebouw „Jonathan”.

De kerkeraad veronderstelt dat er velen in het land zijn die op enigerlei wijze van hun belangstelling blij willen geven. Dat kan!

Donderdag 26 maart van 17.00 tot 18.30 uur in de „Slotkelder” van het Slot te Zeist biedt de kerkeraad u de gelegenheid daartoe.

Kerkeraad Geref. Kerk te Zeist

P.S. Overname in andere bladen wordt zeer op prijs gesteld.

PERSBERICHT

Prof. dr. ir. H. van Riessen, Buitengewoon Hoogleraar aan de Technische Hogeschool te Delft, hoopt op vrijdag 13 maart a.s. een inleiding te houden over het thema: Mondigheid als macht zonder God óf als macht in Christus.

De bijeenkomst is georganiseerd door het Comité Woord en Wandel en wordt gehouden in de Vaste Burchtkapel, Ten Hagestraat 1a te Eindhoven. Aanvang kwart voor acht. Ruime mogelijkheid tot discussie.

De spreker wil de ontwikkeling van de macht van de mens in het huidige tijdperk, projecteren tegen de achtergrond van zijn verantwoordelijkheid als schepsel tegenover zijn Schepper, die hem in Christus herstelde als zijn medewerker.

C.O.G.G.-CONFERENTIE

Op woensdag 22 en donderdag 23 april a.s. wordt D.V. een conferentie gehouden van het Contact Orgaan Geref. Gezindte op „Woudschoten” bij Zeist.

Dr. W. Aalders te 's-Gravenhage zal refereren over het onderwerp: „Christus en de wereld”.

Drs. B. Wentel te Beverwijk zal de slotspreker zijn.

De conferentie begint woensdagmiddag 22 april om 4 uur en eindigt uiterlijk donderdagmiddag om 4 uur.

Er is voor een beperkt aantal belangstellenden — ambtsdragers of gemeentelieden — gelegenheid deze conferentie bij te wonen.

Men dient zich zo spoedig mogelijk op te geven bij de secretaris van het C.O.G.G., ds. J. H. Venema, Anna Paulownalaan 17, Apeldoorn, tel. 05760-12362 en f 10,— te storten op zijn giro 880514 als voorschot.

De kosten bedragen f 25,50 exclusief linengoed.

De Here heeft tot Zich genomen onze zeer lieve Moeder, Groot- en Overgrootmoeder

CORNELIA SMIT

sinds 7 februari 1914 weduwe van Derk Jan Jager.

„In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen”.

Namens de familie,

H. J. Jager, Kampen

Bilthoven, 6 maart 1970
Koppellaan 3

Beschikbaar:

2-persoons vakantiehuisje

geheel vrij in de natuur.

Mw Milo, Vierhouten. Tel. 5771 - 263

Redactieleden:

Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH,
P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Drs.
J. G. VAN OORD, Prof. Dr. P. G. SMELIK,
Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030 - 711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg,
Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404 - 12452

Abonnementsprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.
Advertentieprijs 20 ct. per mm.
Familieberichten 15 ct. per mm.

Openbare Vergadering

TE ZWOLLE

in de **Andreaskerk** aan de Geert
Grootestraat 7, op **DONDERDAG**
19 MAART 1970, 's avonds 8 uur.

Spreker: Weleerw. Heer ds. G. Visee
te Kampen.

Onderwerp: De gevaren van de
„nieuwe” theologie voor de opvoeding
van onze kinderen.

Comm. Contactavonden
Zwolle.

HEERDE, VELUWE

Voor vakantie te huur onze

vrijstaande woning

Nog vrij vóór 11 juli.
6 slaappleatsen.

B. van Ommen, Hagestraat 1a, Heerde.

Woning met garage

TE KOOP OF TE HUUR GEVRAAGD

door echtpaar 65+, in of nabij
plaats van vrijgem. geref. kerk die
buiten verband is.
(N. of O. des lands).

Brieven omtrent ligging, prijs, beschrijving, etc.
onder no. 134 bureau van „Opbouw” te Zeist.

GERO-ZILVIUM

AVONDMAALSTELLEN

DOOPBEKKENS

Fa. den Hengst

Slotlaan 224-226 - Zeist - Tel. 03404-11298

Huishoudster

middelbare leeftijd, zoekt wegens
omstandigheden **ANDERE BETREK-**
KING bij dame alleen.

Brieven onder nr. 133 bureau „Opbouw”, Slot-
laan 220, Zeist.